

İNTİHAR DAVRANIŞI İLE DEPRESYON, ÜMİTSİZLİK, İNTİHAR DÜŞÜNÇESİ İLİŞKİSİ: İNTİHAR DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ GEÇERLİLİK, GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Göknel BAYAM*, Nerrin DİLBAZ**, Verda BİTLİS*, Hüseyin HOLAT***, Tunga TÜZER*

GİRİŞ ve AMAÇ

İntihar davranışı kavramı dört farklı unsuru içermektedir. Bunlardan birincisi kişinin Jaha önceki intihar düşüncesi ve girişimlerini içeren intihar planı ve girişimi, ikincisi intihar düşüncesi ile ilgili olup son bir yıl içinde kişinin yaşamını sona erdirmeye düşüncesinin sıklığı ile ilgilidir. Üçüncü unsur intihar tehdidini kapsar ve kişinin intihar ile ilgili çevresini ve yakınlarına bir mesaj verip vermemesini araştırır. Dördüncü unsur intihar'ın tekrar edilebilirliği ile ilgili olup gelecekte yaşamını sona erdirmeye konusunda girişime nasıl baktığını araştırmaktadır.

Pek çok çalışmada intihar davranışı, ümitsizlik, depresyon ve intihar niyetiyle karşılıklı ilişkiler incelenmiştir (1, 2, 3, 4, 5). İntihar davranışı ölçeğinin içerdiği 4 farklı unsur ile intihar ve intihar girişimleri ile ilgili tüm çalışmalarda kullanılması oldukça önemlidir. Bu nedenle Linehan ve Nielsen'in 1981 yılında geliştirdiği intihar davranışı ölçeğini ülkemizdeki geçerlilik ve güvenilirliğini sinama ve bu ölçeği kullanıma sunmayı amaçladık.

YÖNTEM ve GEREÇLER

Ankara Numune Hastanesi Acil Servis ve Psikiyatri Kliniğine intihar girişimi nedeni ile başvuran 180 hasta çalışma kapsamına alındı. Her hasta girişimlerinin ilk 24 saatinde araştırma ekibindeki bir

psikiyatrist veya psikolog tarafından görüşme yöntemi ile değerlendirildi. Hastalar iki gün sonra tekrar kontrole çağırılarak ikinci bir görüşme yapılması planlandı.

180 hastadan yalnızca 112 si ile ikinci görüşme yapılabildi. 180 hastanın 80'i (% 71.4) kadın, 32 si (% 28.6) erkekti. Hastaların yaş ortalaması 23.57 ± 7.87 (yaş aralığı 15-59) idi. Hasta ile ilk görüşmede sosyodemografik özellikler, acil servise giriş saati, intihar girişim saati, biçimi, önceden girişim olup olmadığı, intiharı etkileyen zorlu yaşam koşulları olup olmadığı, kendisinde veya aile fertlerinde ruhsal ya da bedensel hastalık veya intihar girişimi öyküsü olup olmadığı hastanın girişimi nasıl değerlendirdiği, araştırma ekibi tarafından bilgi formu ile değerlendirildi. Ayrıca deneklere Hamilton depresyon ölçeği, intihar niyeti ölçeği, intihar davranışı ölçeği, ümitsizlik ölçeği uygulandı.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada sosyodemografik bilgi formu, Hamilton depresyon ölçeği, ümitsizlik ölçeği, intihar niyeti ölçeği ve intihar davranışı ölçeği uygulandı.

a) Hamilton Depresyon Ölçeği: 1960'larda geliştirilen HDÖ'nün 17 maddelik formu kullanılmıştır (6). Bu ölçeğin türkçeye çevirisi 1987'de Sercan tarafından yapılmıştır (7). Her maddeden elde edilen puanların aritmetik toplamı, toplam puanı vermektedir. 7'nin altındaki puan depresif olmayan, 7-17 puan orta, 18-24 puan ağır, 25 ve üstü ciddi depresyonu tanımlamaktadır.

* Dr., Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği

** Dç. Dr., Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği

*** Psk., Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği

b) Ümitsizlik Ölçeği: 1974'te Beck ve Weisman'ın geliştirdiği ve ülkemizde geçerliliği sınanan (8), kişinin gelecekle ilgili duygu ve düşüncelerini belirleyen 20 maddeden oluşan kendini değerlendiren bir ölçektir. Maddelerin yarısının anahtar cevabı "doğru" yarısının ise "yanlış" olup ümitsizlik için maksimum puan 20'dir.

c) İntihar Niyeti Ölçeği: 1973 yılında Beck tarafından geliştirilen Türkiye'de geçerliliği Dilbaz ve Ark. tarafından sınanan (9) ölçek, girişim sırasındaki çevre şartlarını girişim sonrası eğilimlerini ve girişim sırasındaki beklentilerini değerlendiren puanlanan 15 ve puanlanmayan 5 olmak üzere toplam 20 maddeden oluşur. Toplam puan 0-30 arasıdır.

d) İntihar Davranış Ölçeği: 1981 yılında Linehan ve Nielsen tarafından geliştirilen ölçek (10) dört maddeden oluşmaktadır.

1. Madde: "İntihar plan ve girişimi" geçmişe ait intihar öyküsü ile ilgili olup 6 seçenektir. Likert usulü 0 ile 5 puan arasında değerlendirilir.

2. Madde: "İntihar düşüncesi" ile ilgili olup 5 seçenek bulunmaktadır. 0-4 arası Likert usulü puanlanır.

3. Madde: "İntihar tehdidi" ile ilgili olup iki seçenektir. Hayır 0 evet 1 olarak puanlanır.

4. Madde: "İntihar'ın tekrar edilebilirliği" beş seçenektir. Likert usulü 0-4 arasında puanlanır.

İntihar davranışı ölçeğinden alınacak en düşük puan 0 en yüksek puan 14'tür. Alınan en yüksek puan en ciddi intihar davranışı olduğunu belirtmektedir.

ÇEVİRİ ÇALIŞMASI

İntihar davranışı ölçeği bu çalışmada psikiyatri ve psikoloji alanında İngilizce eğitim görmüş üç akademisyen tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra ölçek, iki dil de iyi bilen ve psikiyatri alanında eğitim görmüş bir uzman tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Bu çeviri orijinal ölçek ile karşılaştırılarak ifade ve içerik özelliklerine göre her maddeyi en iyi temsil eden çeviri ölçeğin son formuna alınmıştır.

GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

A) Test-tekrar test güvenirliliği: Puan değişmezliğini araştırmak üzere ölçek, araştırma kapsamı dışındaki 32 hekime üç hafta ara ile uygulanmıştır. 2 uygulama sonucu elde edilen puanlar arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon yöntemi ile hesaplanmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre intihar davranış ölçeğinin Test-tekrar test güvenirliliği $r = 0.92$ bulunmuştur.

B) İç tutarlılık: Ölçeğin iç tutarlılığına ait analizler yapıldı. Ölçeğin tümü için bulunan Cronbach alfa katsayısı 0.73 idi ($P < 0.001$). Ölçeğin madde korelasyonu deneklerin her maddeden aldıkları puanlar ile tüm ölçekten aldıkları puanlar arasındaki madde test korelasyonu katsayısı ile hesaplandı. Tablo 1'de madde test korelasyonu görülmektedir. Elde edilen en düşük değer 0.37 en yüksek ise 0.61.

Tablo 1

1 Madde	0.58
2 Madde	0.56
3 Madde	0.37
4 Madde	0.61

GEÇERLİLİK ÇALIŞMALARI

Bu çalışmada ölçeğin yapısal geçerliliğini belirlemek amacıyla

1. İntihar girişiminde bulunan gruplar kontrol grubunun her maddeden aldıkları puanlar tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

	Girişimde bulunan	Kontrol	P
1 Madde	2.2 ± 0.9	1.4 ± 0.7	$P < 0.001$
2 Madde	2.5 ± 1.0	1.0 ± 0.2	$P < 0.001$
3 Madde	1.5 ± 1.0	1.1 ± 0.4	$P < 0.001$
4 Madde	2.5 ± 1.1	1.2 ± 0.4	$P < 0.001$

2. İntihar davranışı ölçeğinin depresyon, ümitsizlik, intihar niyeti ve intihar düşüncesi ile anlamlı ilişkisi olduğu öngörülmektedir. İntihar davranışı ölçeği, Hamilton depresyon ölçeği, Beck ümitsizlik ölçeği, Beck intihar niyeti ölçeği ve intihar düşüncesi ölçeğinin araştırma örneklerine uygulanması sonucu hesaplanan korelasyonlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

	İntihar Niyeti	Int. Düş	HDÖ	Ümitsizlik
1 Madde	0 2975	0 1910	0 2816	0 1975
2 Madde	0 3637	0 6059	0 3816	0 1797
3 Madde	0 2258	0 3836	0 1201	0 2103
4 Madde	0 2232	0 5131	0 3011	0 4141

3. İntihar girişiminde bulunanlar ile kontrol grubunun intihar davranışı ölçeklerine verdikleri yanıtlar her madde için Tablo 4'de gösterilmiştir.

BULGULAR

Deneklerin Hamilton depresyon ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 13.56 ± 7.43 , Beck ümitsizlik ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 10.46 ± 6.7 , intihar niyeti ölçeğinden aldıkları 11.79 ± 6.29 idi.

HDÖ ile intihar davranışı arasındaki korelasyon 1. madde 0.2816, 2. madde 0.3818, 3. madde 0.1201, 4. madde 0.3011 idi.

Ümitsizlik ile intihar davranışı arasındaki kore-

lasyon 1. madde 0.1975, 2. madde 0.1797, 3. madde 0.2103, 4. madde 0.4141 olarak bulundu.

İntihar niyeti ile intihar davranışı arasındaki korelasyon 1. madde 0.2975, 2. madde 0.3637, 3. madde 0.2258, 4. madde 0.2232 olarak bulundu.

İntihar düşüncesi ile intihar davranışı arasındaki korelasyon 1. madde 0.1910, 2. madde 0.6059, 3. madde 0.3836, 4. madde 0.5131 olarak bulundu.

İntihar davranışı ile depresyon, ümitsizlik, niyet ve düşünce puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki beklentilerimiz doğrultusunda-
dır.

TARTIŞMA

Buraya kadar sunulan bulgular değerlendirildiğinde 4 maddelik bir ölçek olan intihar davranışı ölçeğinin toplumumuzda kullanılabilecek geçerlilik, güvenilirlik düzeyi yüksek bir ölçek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin güvenilir olduğuna dair bulgular iç tutarlılık katsayısının yeterli olduğu gösterilerek saptandı. Cronbach alfa katsayısı 0.73 olarak bulundu.

Veriler toplandığında en yüksek korelasyonlar 2. madde ile intihar düşüncesi arasında 0.6059 ve 4. madde ile intihar düşüncesi 0.5131 ve ümitsizlik arasında 0.4141 olarak bulundu. Bunun dışında intihar davranış ölçeğinin her dört maddesinin depresyon, ümitsizlik, intihar niyeti ve intihar düşüncesi ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sonuç olarak intihar davranışı ölçeğinin toplulu-
muz için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

1 Beck AT, Schuyler D, Herman I editors The Prediction of Suicide 1 baskı Maryland The Charles Press Publishers, 1974

2 Silver MA, Bohnert M, Beck AT, Marcus D Relation of depression of attempted suicide and seriousness of intent Arch Gen Psychiatry 25 573-576, 1971

3 Minkoff K, Bergaman E, Beck AT, Beck R Hopelessness, depression and attempted suicide Am J Psychiatry 130 (4) 455-459, 1973

4 Wetzel R Hopelessness, depression and suicide intent Arch Gen Psychiatry 33 1069-1073, 1976

5 Chiles JA, Strosahl KD, Ping ZY, Michael MC, Hall K, Jemelka R, et al Depression, hopelessness and suicidal

behavior in Chinese and American psychiatric patients Am J Psychiatry 146(3). 339-344, 1984

6 Hamilton H Rating depressive patients J Clin Psychiatry 41 21-24, 1980

7 Sercan M Depresif bozukluklarda bedensel belirtilerin önemi (Yayınlanmamış uzmanlık tezi) İstanbul İstanbul Üniv Tıp Fak Psikiyatri A B D 1987

8 Seber G Dilbaz N, Kaptanoğlu C, Tekin D Ümitsizlik ölçeğinin geçerlik, güvenilirliği Krız Dergisi 1(3) 139-142, 1993

9 Dilbaz N., Bitlis V, Bayam G ,İntihar Niyeti Ölçeği geçerlilik güvenilirlik çalışması

10 Linehan M, Nielsen S, Assessment of suicide ideation and parasuicide Hopelessness and social desirability J Con & Clin Psychology 49(5) 773-775, 1981